

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

2/2019

гр.София, 26.03.2021 год.

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска и Търговска колегии, в съдебно заседание на 18 февруари 2021 година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГТК,
ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ на Гражданска колегия:
СВЕТЛА ДИМИТРОВА

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ на Търговска колегия:
ДАРИЯ ПРОДАНОВА

ПРЕДСЕДАТЕЛИ
на ОТДЕЛЕНИЯ:
ВАНЯ АЛЕКСИЕВА
ТОТКА КАЛЧЕВА
ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА
БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА
МАРИЯ ИВАНОВА
БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ

ЧЛЕНОВЕ:

1. ТАТЯНА ВЪРБАНОВА	10. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА
2. МАРГАРИТА СОКОЛОВА	11. МАРИО ПЪРВАНОВ
3. ВЕСКА РАЙЧЕВА	12. ЕМИЛ МАРКОВ
4. ПЛАМЕН СТОЕВ	13. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА
5. ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА	14. ЕМИЛ ТОМОВ
6. ДИЯНА ЦЕНЕВА	15. АЛБЕНА БОНЕВА
7. БОЙКА СТОИЛОВА	16. БОНКА ДЕЧЕВА
8. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА	17. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА
9. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА	18. ЖИВА ДЕКОВА

19. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА	40. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА
20. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА	41. ГЕРГАНА НИКОВА
21. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА	42. ПЕТЯ ХОРОЗОВА
22. ВАСИЛКА ИЛИЕВА	43. МАЙЯ РУСЕВА
23. ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА	44. АННА БАЕВА
24. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА	45. ВЕРОНИКА НИКОЛОВА
25. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА	46. НИКОЛАЙ МАРКОВ
26. ЗОЯ АТАНАСОВА	47. ЕВГЕНИЙ СТАЙКОВ
27. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ	48. ЕРИК ВАСИЛЕВ
28. ВЕСЕЛКА МАРЕВА	49. ГЕНОВЕВА НИКОЛАЕВА
29. БОРИС ИЛИЕВ	50. КРИСТИЯНА ГЕНКОВСКА
30. БОНКА ЙОНКОВА	51. ВАНЯ АТАНАСОВА
31. БОЯН ЦОНЕВ	52. АЛЕКСАНДЪР ЦОНЕВ
32. ИРИНА ПЕТРОВА	53. РОЗИНЕЛА ЯНЧЕВА
33. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА	54. ЕМИЛИЯ ДОНКОВА
34. РОСИЦА БОЖИЛОВА	55. ВАСИЛ ХРИСТАКИЕВ
35. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ	56. ГАЛИНА ИВАНОВА
36. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ	57. АНЖЕЛИНА ХРИСТОВА
37. КОСТАДИНКА НЕДКОВА	58. ДЕСИСЛАВА ДОБРЕВА
38. ДИМИТЪР ДИМИТРОВ	59. ДЕСИСЛАВА ПОПКОЛЕВА
39. ЛЮБКА АНДОНОВА	60. МАДЛЕНА ЖЕЛЕВА

при участието на секретаря Аврора Караджова
постави на разглеждане тълкувателно дело № 2 по описа за 2019 г.
на Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии
докладвано от съдия БОЙКА СТОИЛОВА и съдия РОСИЦА БОЖИЛОВА

Тълкувателно дело № 2/2019г. на ОСГТК на ВКС е образувано по разпореждане от 25.06.2019г. на Председателя на ВКС, на основание чл. 128, ал. 1 ЗСВ, за приемане на тълкувателно решение по следния въпрос, по който е констатирана противоречива практика на състави на ВКС, произнесли се в производства по чл.290 ГПК :

Притежава ли цесионерът активна материалноправна легитимация за предявяване на иск по чл. 135 ал. 1 ЗЗД, ако увреждащата сделка или действие са извършени след като е възникнало вземането на първоначалния кредитор – цедента, но преди сключването на договора за прехвърляне на вземането ?

Според едното становище, цесионерът, придобил чрез договор за цесия вземането след извършване/сключване на увреждащото действие/сделка от длъжника, не притежава материалноправна легитимация да се защити с иск по чл. 135, ал. 1 ЗЗД, тъй като към

момента на същото не е притежавал качеството „кредитор” и следователно не се явява увреден от съответното действие/сделка към датата на извършването им, предхождащо цесията.

Според другото становище, цесионерът, придобил чрез договор за цесия вземането след извършване/сключване на увреждащото действие/сделка от длъжника, притежава материалноправна легитимация да се защити с иск по чл. 135, ал. 1 ЗЗД, тъй като този иск има характера на обезпечение, а съгласно чл. 99 ал. 2 ЗЗД със сключването на договор за прехвърляне на вземането същото преминава върху новия кредитор с привилегиите, обезпеченията и другите му принадлежности, вкл. с изтеклите лихви, ако не е уговорено противното.

Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии при Върховен касационен съд приема за правилно второто становище, със следните аргументи :

Искът по чл. 135 ЗЗД съставлява част от общото обезпечение на кредиторите, уредено в чл. 133 ЗЗД / подробни съображения в мотиви към т.1 на ТР № 2/09.07.2019 г. по тълк.дело № 2/2017 г. на ОСГТК на ВКС /. Съгласно чл. 99, ал. 2 ЗЗД „ прехвърленото вземане преминава върху новия кредитор с привилегиите, обезпеченията и другите му принадлежности, включително с изтеклите лихви, ако не е уговорено противното,,. В разпоредбата на чл. 99, ал. 2 ЗЗД понятието „принадлежност,, е събирателно, като квалификация на принадлежност имат всички конкретно изброени правни понятия – обезпечения, привилегии, изтекли лихви. Този извод се основава както на граматическо и логическо тълкуване на чл.99 – неизчерпателно изброяване, следвано от словосъчетанието „ и другите му / на вземането / принадлежности,, , така и на историческо тълкуване : по-ясно съотношението в отделните понятия „принадлежност,, - „привилегия,, - „обезпечение,, , в преждепосочения смисъл, е изводимо от текста на чл. 319 от Закона за задълженията и договорите от 1892 г. /отм./, според който: „ Продажбата или прехвърлянето на едно вземане обема принадлежностите на това вземане, к а т о : поръчителства, привилегии и ипотеките ”.

Правото да се обяви за относително недействителна увреждаща сделка или действие, извършени от длъжника, е материално преобразуващо право, което възниква *ex lege*, с осъществяването на определен фактически състав, включващ в хипотезата на чл. 135, ал. 1 ЗЗД: съществуващо вземане, увреждащо удовлетворяването му действие или сделка на длъжника и от субективна страна - знание на длъжника, а при възмездност – и на третото лице съконтрагент – за увреждането. Всички елементи от фактическия състав на това преобразуващо право се отнасят към вземането, а самото право обслужва интереса на притежателя му от неговото удовлетворяване, без да е функционално свързано с други елементи от съдържанието на правоотношението между длъжник и кредитор. След като с реализиране на горепосочения фактически състав това материално право възниква за цедента и обслужва единствено

интереса от събиране на вземането му, доколкото вземането е предмет на цесията, не и останалите права и задължения по правоотношението между длъжника и кредитора - цедент, то следва, че същото, в качеството на принадлежност - обезпечение в широк смисъл - е прехвърлимо по силата на цесията, обслужвайки събирането му, но в полза на цесионера, към който, с цесията, е преминал и интереса от удовлетворяването му. Възникналото материално преобразуващо право по чл. 135, ал. 1 ЗЗД не се погасява с цесията, а само с последващи действия на длъжника, преодоляващи последиците на предходното увреждащо действие или сделка. Със сключването на договора за цесия не възниква ново вземане, а вече възникналото се придобива от друго, сменя титуляра си. Увреждащите сделка или действие имат този ефект спрямо „вземането”, независимо от личността на кредитора. Ако са били увреждащи за първоначалния кредитор, рефлектирайки върху способността на длъжника да го удовлетвори с притежаваното имущество, сделката или действието ще бъдат увреждащи и за последващия. Изводът, в подкрепа на притежавана в тази хипотеза материалноправна легитимация на цесионера, за предявяване на иска по чл. 135, ал. 1 ЗЗД, не следва от разширително тълкуване на чл.135, ал. 1 ЗЗД / недопустимо по отношение на уредени от закона преобразуващи права /, а от кумулативното прилагане на разпоредбите на чл. 135, ал. 1 ЗЗД и чл. 99, ал. 2 ЗЗД и доколкото правото за обявяване за относително недействителни сделките и действията на длъжника, които увреждат кредитора, е потестативно право, свързано единствено с вземането, не и с останалото съдържание на правоотношението между длъжник и кредитор / цедент /. Упражняването му не рефлектира върху това правоотношение, от което е изведена и обезпечителната му функция. Искът по чл. 135, ал. 1 ЗЗД е със санкционен за недобросъвестността на длъжника характер, поради което обективното знание на същия, че дължи, независимо кому, е достатъчно, след като и за настъпване на правните последици на цесията, в отношенията цедент – цесионер / за правоприемството помежду им / знанието на длъжника е ирелевантно. Законодателят е санкционирал тази недобросъвестност дори за хипотеза на увреждащо действие/сделка, извършени преди „възникване” на вземането – чл. 135, ал. 3 ЗЗД, разбирано като породено изначално, а не последващо придобито, чрез правоприемство. От поставяне „възникването на вземането „, като разграничителен белег за уреждане на изключението по чл. 135 ал. 3 ЗЗД, следва че в общата хипотеза на чл. 135, ал. 1 ЗЗД е релевантно и достатъчно възникването му, респ. възникване качеството „длъжник”, спрямо който момент е преценимо и увреждащото действие. Цесията на вземането не променя личността на длъжника, не санира неговата недобросъвестност, нито правните последици на извършеното от него увреждащо действие или сключена сделка спрямо патримониума и платежоспособността му. Чл.99 ал.2 ЗЗД урежда правоприемството по отношение на правото на иск по чл. 135, ал. 1 ЗЗД, вече възникнало за

праводателя на цесионера, с факта на всяко увреждащо действие/сделка , извършени или сключени след възникването на вземането.

Правната теория и съдебната практика познават и други потестативни права, прехвърлими по силата на цесията : правото на задържане – срещу вземане от подобрения на вещь от цедента, до тяхното изплащане от длъжника, право на избор на предмета при алтернативни задължения, правото за предявяване на предсрочна изискуемост, съгласно клаузите на сключения между цедент и длъжник договор – всички относими към събирането на вземането. Точно защото са функционално свързани с облигационното правоотношение като цяло / произтичащите от същото насрещни права и задължения /, а не само с вземането от същото, прехвърлимост по силата на цесията / чл. 99 ал. 2 ЗЗД / правната теория и съдебната практика отричат за възражението за неизпълнен договор, за правото на унищожаване на договора, от който произтича вземането, за изменението или прекратяването му, както и за развалянето му. Няма спор и относно наследимостта на материалното преобразуващо право по чл. 135 ЗЗД, както и логична причина транслирането му да се признава единствено при универсалното, не и при частното правоприемство на възникнало такова право в патримониума на цедента. Неизводимо от характеристиката на правото на иск по чл. 135 ал. 1 ЗЗД, с оглед целта и правните му последици, е отричане принадлежността му към вземането, при неговото прехвърляне, спрямо други обезпечения, за които е призната със специална норма / залог, ипотека – чл. 150 ЗЗД /.

По изложените съображения, Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии на Върховен касационен съд

Р Е Ш И:

Цесионерът притежава активна материалноправна легитимация за предявяване на иск по чл. 135 ал. 1 ЗЗД, ако увреждащата сделка или действие са извършени след като е възникнало вземането на първоначалния кредитор – цедента, но преди сключването на договора за прехвърляне на вземането.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГТК,
ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ на Гражданска колегия:
СВЕТЛА ДИМИТРОВА .....

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ на Търговска колегия:
ДАРИЯ ПРОДАНОВА .....

ПРЕДСЕДАТЕЛИ
на ОТДЕЛЕНИЯ: ВАНЯ АЛЕКСИЕВА.....

ТОТКА КАЛЧЕВА.....

ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА.....

БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА.....

МАРИЯ ИВАНОВА.....

БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ.....

ЧЛЕНОВЕ:

1. ТАТЯНА ВЪРБАНОВА.....	22. ВАСИЛКА ИЛИЕВА.....
2. МАРГАРИТА СОКОЛОВА.....	23. ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА.....
3. ВЕСКА РАЙЧЕВА.....	24. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА.....
4. ПЛАМЕН СТОЕВ.....	25. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА.....
5. ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА.....	26. ЗОЯ АТАНАСОВА.....
6. ДИЯНА ЦЕНЕВА.....	27. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ.....
7. БОЙКА СТОИЛОВА.....	28. ВЕСЕЛКА МАРЕВА.....
8. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА.....	29. БОРИС ИЛИЕВ.....
9. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА.....	30. БОНКА ЙОНКОВА.....
10. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА.....	31. БОЯН ЦОНЕВ.....
11. МАРИО ПЪРВАНОВ.....	32. ИРИНА ПЕТРОВА.....
12. ЕМИЛ МАРКОВ.....	33. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА.....
13. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА.....	34. РОСИЦА БОЖИЛОВА.....
14. ЕМИЛ ТОМОВ.....	35. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ.....
15. АЛБЕНА БОНЕВА.....	36. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ.....
16. БОНКА ДЕЧЕВА.....	37. КОСТАДИНКА НЕДКОВА.....
17. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА.....	38. ДИМИТЪР ДИМИТРОВ.....
18. ЖИВА ДЕКОВА.....	39. ЛЮБКА АНДОНОВА.....
19. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА.....	40. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА.....
20. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА.....	41. ГЕРГАНА НИКОВА.....
21. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА.....	42. ПЕТЯ ХОРОЗОВА.....

43. МАЙЯ РУСЕВА.....	52. АЛЕКСАНДЪР ЦОНЕВ.....
44. АННА БАЕВА.....	53. РОЗИНЕЛА ЯНЧЕВА.....
45. ВЕРОНИКА НИКОЛОВА.....	54. ЕМИЛИЯ ДОНКОВА.....
46. НИКОЛАЙ МАРКОВ.....	55. ВАСИЛ ХРИСТАКИЕВ.....
47. ЕВГЕНИЙ СТАЙКОВ.....	56. ГАЛИНА ИВАНОВА.....
48. ЕРИК ВАСИЛЕВ.....	57. АНЖЕЛИНА ХРИСТОВА.....
49. ГЕНОВЕВА НИКОЛАЕВА.....	58. ДЕСИСЛАВА ДОБРЕВА.....
50. КРИСТИЯНА ГЕНКОВСКА.....	59. ДЕСИСЛАВА ПОПКОЛЕВА.....
51. ВАНЯ АТАНАСОВА.....	60. МАДЛЕНА ЖЕЛЕВА.....